

RIGOR FORTIS

(CIRCULUS VITAE)

Takkenaas verzamelde kruisbeelden waarop de gekruisigde zijn gehavende hoofd naar links boog om te luisteren naar het alibi van de slechte moordenaar. Rozzemussche tekende en schilderde al van jongs af aan telkens hetzelfde tafereel van een nog net zichtbare ijsbeer, opgaand in de wervelingen van een sneeuwstorm.

Geen van beiden was gek.

Takkenaas was zijn collectie verkeerde lieveheren begonnen bij het eerste bezoek van de paus aan België. Toen werden al die linkse christussen van de muren en wanden weggenomen. De officiële canon dicteert dat de Zaligmaker naar rechts kijkt om de goede moordenaar te beluisteren. Hoewel: torst hij ook niet vaak het moede hoofd doodgewoon neergezonken op zijn borst, uit schaamte voor de wereld? Voor wat de wereld hem heeft aangedaan? Of wat hij de wereld heeft aangedaan? Hoe dan ook: op die molshoop die *Golgotha* wordt genoemd, bloeiden veel neurosen.

Rozzemussche werd als zesjarige door een inktzwarte kraai aangevallen. Sommigen beweerden: een raaf. De laatste vrije raaf werd gesignaleerd in 1916, en om een échte raaf te zien moet je heden ten dage naar de beschuttende natuurplek getiteld *'t Zwin*. Nu, ter zake, van dan af schilderde of tekende hij immer dezelfde ijsbeer: zacht en groot en wit en op kousenvoeten wegdeemsterend in de opake warreling van een sneeuwstorm ergens in het hoge noorden.

Het verband tussen Takkenaas en Rozzemussche betrof niet hun knettergekte. Die connectie werd wel vaak gemaakt, door zij die het altijd beter wisten.

Wie drieduizend keer dezelfde ijsbeer konterfeit, is ver heen.

Wie zijn vertrekken drapeert met honderden apocriefe zaligmakers, vraagt er natuurlijk om.

Zowel Takkenaas als Rozzemussche deden daar graag een schepje bovenop:

- *'Jezus Christus had epilepsie; de laatste uren van zijn leven is hij driemaal gevallen en zelfs een encefalogram op de valreep kon hem niet meer redden.'*

- *'Het enige doel van waarachtige schilderkunst is de kleuren af te schaffen en herkenbare vormen te doen verdwijnen. Je kunt het beste leren door af te leren.'*

De beide heren werkten dapper mee aan hun eigen mythe, zodat ze een soort onschendbaarheid hadden verworven in de Kunstkring Rigor Fortis, het zelfverklaarde 'centrum voor artistieke confrontaties'. Ze hadden elkaar wat beter leren kennen in deze kunstkring, waarvan de leden elke maand samenkwamen om te tekenen, te schilderen, te praten, te luisteren en te drinken.

Takkenaas en Rozzemussche hadden allebei een bijna-doodervaring achter de rug. Dat voorval met die kraai telde daarbij niet mee. Het ging dieper, verder, witter, lichter. Het was bepalender.

Op een Halloweenstrooptocht lang geleden kreeg Takkenaas door een oude vrouw per vergissing een twintigtal pillen toegestopt, in de waan dat het snoepjes waren. Na zes dagen coma besliste hij toch naar deze werkelijkheid terug te keren.

Rozzemussche overleefde een val van een dak en liet zich uiteindelijk na elf dagen pramen vanwege de nabestaande omgevenden evenmin inpalmen door dat fameuze witte licht.

Die feiten gebeurden onafhankelijk van elkaar en met een beduidend tijdsverschil.

Toch hadden zij dus het licht gezien. Het Licht.

Noch de goegemeente, noch de Kunstkring Rigor Fortis, wat op hetzelfde neerkwam, waren op de hoogte van dat geheime verband tussen die twee witte raven. Takkenaas en Rozzemussche deelden wel al jaren hun buitenaardse ervaring met elkaar. Ze raakten er nooit meer over uitgepraat. Buiten de maandelijkse samenscholingen van de kunstkring om hadden ze bijwijken hun eigen gedenkdagen, waarop ze hun geheime herinnering in absint drenkten. Elkaar telkens opnieuw bevragend kwamen ze tot vreemde of op z'n minst interessante bevindingen en verzuchtingen.

- *'Ik probeer niet meer nadrukkelijk of opvallend op deze wereld te zijn.'*

- *'De tijd(en) veranderen niet; het zijn alleen maar de mensen die ouder worden.'*

- *'Ze moesten eens weten! Ze zouden gillend van plezier naar mijn begrafenis hollen in plaats van hun ego in snot en tranen onder te dompelen.'*

- *'Niemand beseft dat er nog een andere kleur is, door geen enkele sterveling echt te bevatten, tenzij ...'*

- *'Quarks, gluonen, quantumvelden, decoherentie, onzekerheidsprincipes, uitgestelde keuzes: hahaha !!'*

Takkenaas en Rozzemussche werden de recordhouders van de onuitgesproken woorden, onafgemaakte zinnen en het voorwaardelijke taalgebruik. Het scheelde geen haar of ze bedreven – ongewild – poëzie. Ook dat vrat natuurlijk aan hun statuut. Men dacht écht dat ze gek waren.

- *‘Ge kunt daar niet mee babbelen.’*

- *‘Onnozelaars, maar toch geen dommekloten, let een keer op mijn woorden.’*

Van beroep was Takkenaas schrijnwerker. Niet de tijden veranderen, maar de mensen worden ouder: reeds werd hij geassisteerd door zijn zoon, de helft van zijn nageslacht (2,3 kinderen, de rest betrof een meisje). Iemand een betaalbare doodskist?

Rozzemussche noemde zichzelf buitenhuisarchitect. Zo formuleerde hij het op zijn ‘visitekaartjes’. Bij de rijken van deze aarde pootte hij monumentale toestanden in arduin en ijzer en andere grootse legeringen neer, in hun tuinen, op hun opritten, bij hun buitenverblijven. Iemand een arc de triomphe om ten huize toe komen?

Takkenaas en Rozzemussche zwoeren meestal samen in kaffaat De Gouden Tand. Dit horecabedrijfje beantwoordde perfect aan het profiel van het ideale drankhol. Het lag op een steenworpje van het stadscentrum, aan het zicht onttrokken en verscholen in de schaduw van een oude kerk, het was groot genoeg voor tachtig soorten dronkenschappen, het had kranten en een tv, het werd gefrequenteerd door jong, rijk, oud, arm en het was bovenal een hoekcafé. De titel die het café voerde, betrof het feit dat de klanten bij voorkeur ten minste één gouden tand in hun mond zitten hadden. Dat was een verzekering in geval van wanbetaling, zoals de boekaniers een gouden ooring droegen om hun begrafenisniskosten te kunnen betalen bij aanspoeling ergens ter wereld. Dit bedrijfje in geestrijke liquide werd gerund beurtelings door een man en een vrouw die elkaar eeuwen geleden het jawoord hadden berokkend. Soms nog flikkerden hun trouwringen vervaarlijk: als het eens lukken wou dat ze samen achter de toog belandden, maar dat probeerden ze te allen prijze te vermijden.

Ter zake: De Gouden Tand was de gedroomde schuilplaats voor Takkenaas en Rozzemussche, die in tijden van hevige dronkenschap door sommige klanten aangesproken werden als Takkemussche en Rozzenaas. Openbaarheid biedt de beste garantie voor anonimiteit. Openbaarheid betekent zelfs onderdak. Opgaan in de beschermende massa. Verzinken in het omarmende niets. Verzwinden in de klakkeloze neutraliteit en de collectieve betrokkenheid in het grijze onbestemde.

Op een herfstavond in De Gouden Tand kregen de beide koene bijna-doodvaarders het idee de handen in elkaar te slaan en met een gezamenlijke artistieke prestatie 'naar buiten te treden'. Het project Circulus Vitae was geboren: een gigantische circustent zou onderdak bieden aan beeldend werk, assemblages, maskers, een tijdsband van de wereldgeschiedenis, een boek met de genese van het gebeuren middels foto's en teksten, webcams vanuit alle tijdszones, computers, doodskisten, kaarsen, een podium. Dit alles zou het leven op aarde evoceren: hiervoor, nu, hierna, ginder, hier.

Een schrijnwerker en een buitenhuisarchitect, beiden werkend lid van Kunstkring Rigor Fortis, moesten dat kunnen. En die van de kunstkring zouden ook ingeschakeld worden. 'Voetvolk', meesmuilde Rozzemussche. Door euforie annex hevig drankmisbruik zwevend op hun billen en nog nauwelijks articulerend verlieten de beide kunstenaars diep in de nacht het pand De Gouden Tand. Men zou nog van ze horen. In mei, met name. Het moest mei zijn.

Mei. Vogel. Ei. Op zaterdag spetterde de zon over de daken in de stad, op zondag regende het oude wijven. Circulus Vitae sloeg een weekend lang letterlijk zijn tent op. Dat gebeurde op een grote parkeerplaats aan de rand van de stad. Rozzemussche en Takkenaas hadden een gigantische circustent gehuurd, die drie dagen voor de grote opening door pezige buitenlanders werd opgetrokken. Die sloegen telkens met z'n drieën in een indrukwekkende percussie een vijftigtal grote piketten in het asfalt met zware voorhamers, op leven en dood. Daarboven drapeerden ze dan in een mum van tijd een nieuwe hemel. Ondertussen sleepten bevoegde instanties nog een tiental auto's van de parkeerplaats weg. De kunstminnende spitsbroeders (die anderhalve week vrij genomen hadden) hielden alles nauwgezet in de gaten. Om de haverklap ook doken ze een nabijgelegen café in om de stand van zaken te bespreken, besprenkelen, door te spoelen. Toen de tent er stond, rukten de handlangers van Takkenaas en Rozzemussche aan met alle door hun uitgekiende ingrediënten.

Wat er niet was: ijsberen, kruisbeelden. Dat was zo afgesproken.

'Kwestie van geloofwaardigheid.'

Wat er wel was: alles.

'Kwestie van accolade, exhaustiviteit, overkoepeling, volledigheid, overzicht, vogelvlucht.'

De gebruide tentenbouwers keken hun ogen uit.

Rozzemussche ijsbeerde tijdens de aansleepwerkzaamheden zenuwachtig heen en weer.

Takkenaas sloeg in gedachten tientallen kruistekens bij de optrekking van diverse assemblages en installaties.

De catering was de laatste fase. Er kwam een uitstulping aan de circustent *Circulus Vitae* met bar en aanhorigheden, zoals daar waren: de borden met de sponsors op. De huur van de tent bedroeg vele duizenden euro's. De eigenaar vertrok weer met zijn horde buitenlandse werkkrachten, na inning van de cheque. Hij zou volgende maandag het ding weer komen afbreken.

'Moeten die wimpels daar echt boven op de nok van de tent?'

'Waar ergens anders dan wel?'

'Nergens anders, begot, 't lijkt wel een circus.'

'Maar 't is een circustent!'

'Pff ... straks komen hier busladingen schoolkinderen toe.'

'Die kunnen dan wat aan hun cultuur doen.'

Op vrijdag omstreeks het tweede uur na middernacht was *Circulus Vitae* een feit. Rozzemussche en Takkenaas waren nog maar de schaduwen van zichzelf. Hun handlangers zaten of lagen verspreid over het parkeerasfalt, lurkend aan flessen lauw bier. Voor kunst moet je kunnen afzien. Tijd is van geen tel.

Circulus Vitae.

Podium, theater, tijdsband, begraafplaats, altaar, uitkijkpost, licht, donker, verleden, heden, toekomst, leven, dood, tijd, cirkel, circus, scène, arena, uurkringen, tijdszones, windstreken, jaartallen, teksten.

Het leven op aarde.

Die vrijdagnacht, of wat ervan restte, deden Takkenaas en Rozzemussche bijna geen oog dicht. Rozzemussche verdwaalde in een dichte sneeuwstorm doorspekt met zwarte vogels. Takkenaas ging tot bekentenissen over nadat een duistere droomfiguur met houtsplinters onder al zijn vingernagels hem priemde: 'Ja, ik leef!'

Op zaterdagavond klokslag 18 uur staken de kunstbroeders de grote kaarsen aan bij de vierentwintig doodskisten. Lichten, lichtjes en lampen gooiden en kletsten plassen licht over de ingewanden van *Circulus Vitae*: die kisten dus, in ruw timmerhout, twaalf figuren van tweeënhalft meter hoog, opgetrokken uit ijzerdraad en geweekt krantenpapier van over de hele wereld en vernis, een rond podium met niveaus waarboven maskers bengelden, nog daarboven een

zwevende assemblage van ijzer en allerlei plantaardige materialen, twaalf computerschermen met webcams over de hele wereld, rondom rond een grote papieren tijdsband met de wereldgeschiedenis, een bord met dit alles in het klein, een tafel met vijfhonderd exemplaren van het begeleidende boek waarin middels foto's, teksten, schetsen en e-mails de genese van het project in druk werd getoond, nog meer sponsorborden. Er waren twee concentrische cirkels waardoorheen de toeschouwers konden evolueren.

Er was ook kennisgeving geweest: drukwerk, flyers, persberichten. Het volk had het kunnen weten. En zie: om 18 uur 20 daagde een ploegje van de provinciale tv-zender BestWest op. Voor de grote toeloop en voor de toespraken werden Takkenaas en Rozzemussche geïnterviewd.

Wie? Waarom? Opzet? Hoe lang? Tent? Steun?

Onder de lamp van dit niet te versmaden medium zweetten de beide kunstbroeders zes minuten lang boekdelen. Daarna moest alles opnieuw, nog eens in het zweet huns aanschijns, want Takkenaas hakte er duchtig op los.

'We monteren dat wel vanavond.'

'Ja maar, was dat wel goed genoeg?'

'Geen probleem.'

'Ik ben dat niet gewend.'

'Voor kunst moet ge afzien, hé.'

'Het is hier verdorie wel Kunst met een grote K,' zei de klankman.

Takkenaas en Rozzemussche knikten dankbaar naar de grote rosse kerel.

'Dank u, heren, en nog veel succes. We moeten nu vlug naar een ongeluk op de A17.'

'Wanneer zenden ze het uit?'

'Dat ongeluk? Haha!'

'Haha!'

'Dat kan nog in het weekend zijn, ofwel in het weekendoverzicht maandagavond en dinsdag, tijdens de dagtelevisie.'

'Ah ja, merci.'

Takkenaas en Rozzemussche wisten hun zweet, begaven zich naar de cateringhok en ontkurkten een fles witte wijn. Het eerste volk werd verwacht omstreeks 19 uur 45. Dat zouden die van de Kunstkring Rigor Fortis zijn waarschijnlijk. Die waren gewoonlijk overal te vroeg. De speeches waren maar om 21 uur. Nu, de kunstkring had ook serieus gesponsord. Ze zouden dat hedenavond wellicht rijkelijk besprenkelen. Rozzemussche had zelfs een kratje whisky ingeslagen, want enkele van die oude kunstbokken konden hun pap niet koelen met wijn of bier. Om 19 uur arriveerden twee tapheren annex vier oranje

cocktailmeisjes van 't stad. Dat was de concrete sponsoring vanwege het stadsbestuur, twee avonden wel te verstaan.

'Hoe is dat hier met de druk op de tap?'

'Krijgt iedereen voortdurend drank?'

'Er zijn vijf toastjes de man.'

'Of vrouw.'

'Vergeet de glazen ook niet op te halen.'

'Die whisky ga ik zelf in de gaten houden.'

'En de afwas?'

'We hebben een beurtrol met die van de kunstkring. Handdoeken genoeg.'

'Morgenavond ook?'

'Ja, hopelijk.'

'Allez dan.'

'Komt de burgemeester nu?'

'Dat weten wij niet. Meestal de schepen van Cultuur of zo.'

Het peil in de fles witte wijn daalde zienderogen.

'Het is hier nogal een toestand. Gaan die kaarsen niet opbranden voor het volk er is?'

'Ze branden minstens vierentwintig uren.'

'Aha. Kerkkaarsen, zeker?'

'Bah ja.'

'En hebben jullie een beetje pers gehaald?'

'De tv is hier net geweest. En de geschreven pers komt vanavond.'

'Ja, die komen altijd op drank af.'

Rozzemussche ging wat apart staan en diepte enkele vellen papier op.

'Godverdomme, ik had toch beter puntgrootte 14 genomen. Zelfs met bril.'

'Is er daar licht genoeg op dat podium?'

'Het zal wel gaan, zeker. Ik ken het half vanbuiten.'

'Vergeet de sponsors niet te bedanken.'

'Nee nee, op het einde.'

'En het stadsbestuur.'

'Als ze komen.'

'*Curriculum Vitae*, dat ken ik,' zei een oranje meisje.

'Het is: *Circulus*.'

'Je zou denken dat er een echt circus komt, van buitenaf bekeken.'

'Er komt een hele kudde bavianen vanavond.'

'Hihi!'

'Drinkt er zelf ook al maar ene hoor, meiskens, jongens.'

'Merci.'

‘Wanneer doen wij de plastic van de toastjes?’

‘Na de speeches. Na negen uur moogt ge beginnen rondgaan. Maar tussen acht en negen moogt ge wel al drank serveren. Dat warmt de mensen op.’

De zon zonk als een oranje kauwgumbal in de gapende muil van het avondland. De feestwimpels op de nok van de tent wapperden zwakjes. Takkenaas dwaalde als een schim om de circustent. Binnen liep Rozzemussche te mompelen, leesbrilletje op de neus. Rustig gerinkel van glazen, gegiechel, gedempte stemmen. Nieuwsgierige voorbijgangers wierpen even een blik in de tent, fronsten de wenkbrauwen en gingen huns weegs.

‘Geen spek voor mijn bek.’

‘Ze gaan hier moeilijk doen.’

Terwijl de beide initiatiefnemers zich omstreeks twintig voor achten in een geheim stukje coulisse van de tent terugtrokken, sijpelden de eerste bezoekers binnen. Ook de voorbodes van Kunstkring Rigor Fortis arriveerden: die moesten postvatten achter de tafel met de Circulus-Vitaeboeken (28 €/stuk). De stads-hostessen wedijverden in het bedienen van deze vroege vogels. Peilingen achteraf wezen uit dat er reeds voor acht uur enkele beschonkenen waren. Klokslag 20:00 uur begonnen Rozzemussche en Takkenaas zich onder het volk te mengen. Het werd drukker en drukker, en weldra biggelde het zweet tappelings van gezichten en zeilen. De avondzon en de vele spotlichten deden hun werk.

Het verzamelde volk kuierde rondjes in de concentrische cirkels.

‘Wijzer worden we er niet van.’

‘Is ’t al gelijk waar dat ge begint?’

‘Zegt er iemand nog een woordje?’

‘Subiet, rond negen uur.’

De schepen van Cultuur arriveerde zonder de burgemeester.

‘De burgemeester laat zich ... ’

‘Jaja,’ onderbrak Rozzemussche vinnig.

‘Ik ga het kort houden, hoor. Veel volk, hé.’

‘Kort is prima.’

‘Amai, er is zelfs een boek, zie ik.’

Enkele doe-het-zelvers ontknoopten en ontritsten een paar tentflappen en rolden die op in functie van verkoeling. Er werd met zakdoeken over hoofden en in nekken gewreven; er werd met Circulus-Vitaeboeken voor gezichten gewapperd. Om vier minuten over negenen beklom Rozzemussche het spreeschavot. Hij wenkte Takkenaas dat die op de eerste rij moest komen staan.

‘Of beter nog... ‘ gebaarde en wenkte hij, ‘hier! Kom hier bij mij op het podium staan!’

De schepen van Cultuur, de voorzitter van Kunstkring Rigor Fortis en de wettelijke echtgenotes van de beide artiesten baanden zich ook een weg naar voren. Rozzemussche tikte op de microfoon en schraapte zijn keel.

Nimmer echter zou het woord vlees worden in deze Circulus-Vitaetent.

Rozzemussche en Takkenaas zouden de recordhouders blijven van de onuitgesproken woorden. Hun zelfbedachte podium zou hun schavot worden.

Totaal onaangekondigd, compleet onverwacht en verbijsterend haaks op het weer van die zaterdagavond eind mei vuurde de afgod van het ongeluk en de ontzetting om vijf minuten over negenen plotseling een verschroeiende serpentine naar de aarde af. Daar was geen verwittigend gedonder in de verte aan voorafgegaan. De verzengende speer wapperde pijlsnel naar omlaag, naar de flauw flappende feestwimpels boven op de tent van Circulus Vitae. Fraaier doelwit kon een afweergod zich niet wensen.

Takkenaas werd neergebliksemd en ongenadig op zijn zelfgetimmerde schavot geblakerd in de vorm van een verkeerde lieveheer. Zelfs zijn gouden tand en zijn schoenen waren gesmolten.

Rozzemussche werd huilend als een gewonde ijsbeer tot in de verste uithoeken van zijn vege lijf verschroeid, in een aura van verzengende gensters. Het glas van zijn leesbrilletje was vloeibaar geworden en vulde zijn oogkassen op.

Weer hadden zij het licht gezien. Het Licht.

Circulus Vitae.

Arena. Podium. Licht. Donker. Begraafplaats. Theater. Dood.

Het leven op aarde.

Daarna: de godganse zondag lang sausde de regen onverdroten neer.